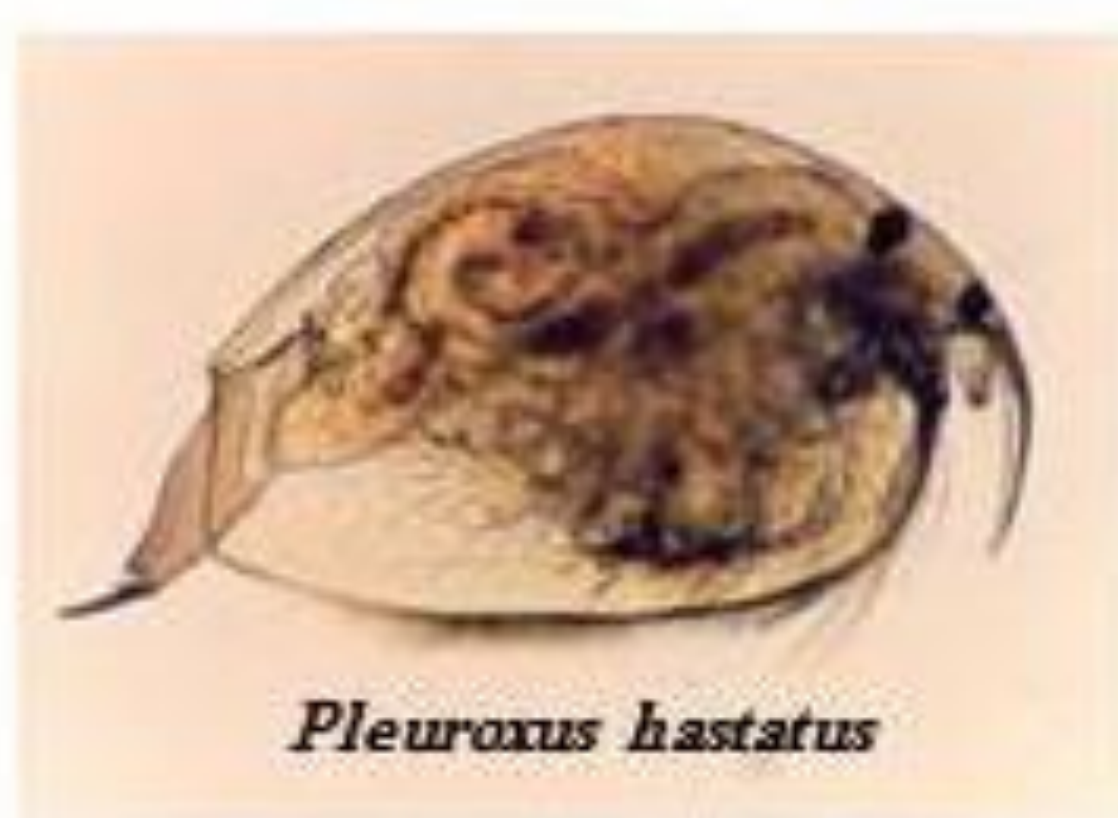
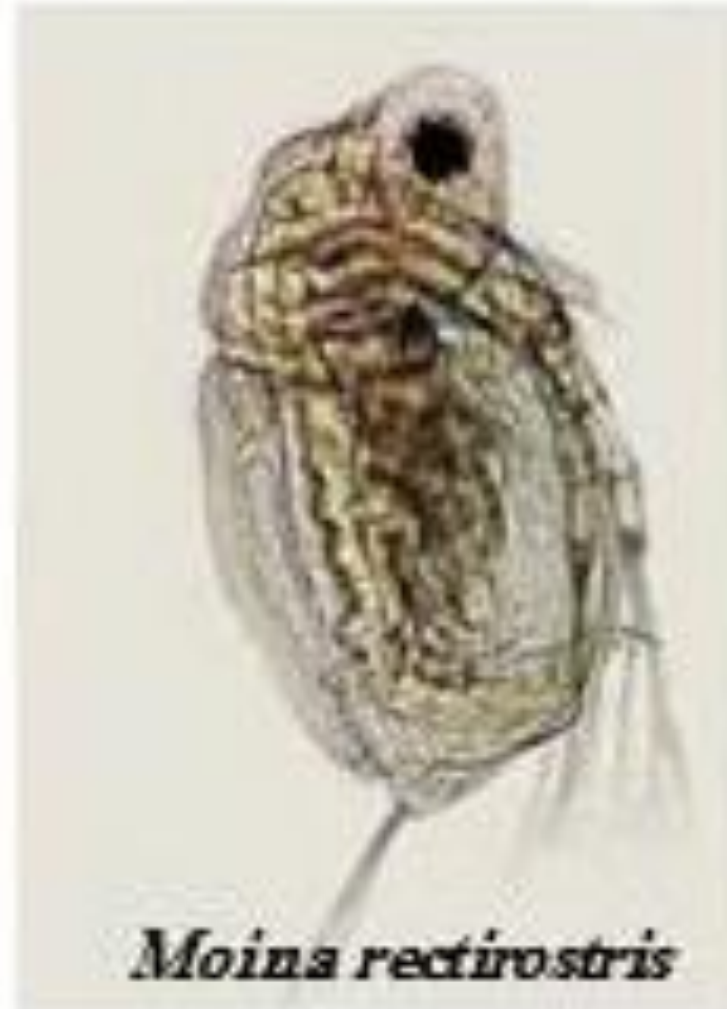

معرفی آنتن منشعبان (Cladocera) در تالاب انزلی و نواحی ساحلی دریای کاسپین

* جلیل سبک آرا

isabkara@yahoo.com

این تحقیق طی دوسال نمونه برداری پلانکتونی در ۲۷ ایستگاه مطالعاتی تالاب انزلی و در مناطق شیجان ، سیاکیشیم ، روگاها ، آبکنار ، هندخاله ضمن انجام پروژه اطلس پلانکتون های تالاب انزلی صورت گرفت. در بررسی زئوپلانکتونی در مجموع ۱۲ شاخه و ۱۳۴ جنس و ۲۵۴ گونه شناسایی گردید، که ۱۴ جنس و ۲۵ گونه مربوط به راسته آنتن منشعبان (Cladocera) میباشد. آنتن منشعبان جانورانی میکروسکوپی هستند که در گروه زئوپلانکتون قرار گرفته و اکثر آنها طولی کمتر از یک میلی متر داشته و بندرت به ۵ میلی متر نیز می رسند، بدن این گروه از موجودات از صدفی کینینی پوشیده شده که در ناحیه خلفی بهم متصل و از سمت شکمی باز است. در ناحیه پشتی بدن زیر صدف کیسه نوزاد قرار دارد، آنتن های منشعب جلویی و عقبی و یک لکه چشمی که عضو حساس عصبی بوده و یک چشم مرکب دارند ، دارای پوزه و قلبی با ۱۵۰ بار ضربه در دقیقه هستند. آنتن منشعبان ۵ جفت پای سینه ای برای شنا و حرکت داشته که جفت های سوم و چهارم برای تصفیه آب و جمع آوری مواد غذایی بکار می رود. کلا دوسرا تخم گذار زنده زا (Ovoviviparous) بوده و تخمها در بدن ماده ها تبدیل به جنین شده سپس آزاد می شوند. در شرایط نامساعد بعضی از تخمها تبدیل به نرهای می شوند که بعد از عمل لقاح با ماده ها، تخمهای ماندگار (افی پیوم) را تولید کرده که در شرایط مساعد شکوفا میشوند. اکثراً در آب شیرین زیست کرده و محیط های دور از نور و سایه را بیشتر پسندیده، و در آب های راکد دوام بیشتری دارند. اغلب در دریاچه ها، حوضها، استخرها ، کانالهای آبی ورودخانه های با جریان کند، همچنین در لجن، ذرات دیتريت و نواحی کم عمق ساحلی دریا و بر روی گیاهان آبی دیده می شوند. بسیاری از آنها نیز در شرایط خاص محیطی بعنوان شاخصهایی برای تعیین درجه کیفیت آب بکار می روند، بعنوان مثال رنگ تخم و شیوه تولید مثل انواع کلا دوسراها نشان دهنده نوع محیط زیست است. آنتن منشعبان با ورود به ساختار پلانکتونی آبگیرهای آب شیرین، اغلب به تعداد انبوه تکثیر شده و نقش مهمی در زنجیره غذایی منابع آبی بعهده دارند. اکثر آنها تصفیه کنندگان واقعی بوده که با تغذیه از باکتریها، دیتريت ها و جلبک ها و بوسیله دستگاه های ویژه ای که روی پاهای خود دارند موجب تصفیه آنها از آب می شوند. اهمیت سخت پوستان آنتن منشعب که در آبهای شیرین زندگی می کنند، زیاد است زیرا اینها غذای مناسبی برای تغذیه بسیاری از ماهیها هم در حالت نوزادی و هم در حالت بلوغ هستند. اکثر قریب به اتفاق آنها در آبهای شیرین زندگی کرده اما در میان آنها انواع دریایی (آبهای شور و لب شور) هم دیده می شود. مطالعات کمی و کیفی در تالاب انزلی نشان داده که جمعیت این راسته در سالهای اخیر کاهش چشمگیری یافته است ، فراوان ترین گونه های این راسته عبارتند از *Moina rectirostris* , *Alona rectangula* , *Chydus sphaericus* که بیشترین جمعیت آنها مربوط به مناطق آبکنار و هندخاله جنوبی در فصول بهار و تابستان میباشد.

چند گونه از آنتن منشعبان (Cladocera) در تالاب انزلی و نواحی ساحلی دریای کاسپین (برگرفته از کتاب اطلس پلانکتون تالاب انزلی)